

силення процесу інтернаціоналізації сприяли підготовці передумов та умов для утворення глобальних проблем [3, с. 49-50]. У даному випадку можливо було б говорити про взаємозв'язок між процесами транснаціоналізації та регіоналізації, але не слід забувати, що транснаціоналізація – це форма інтернаціоналізації і тенденція до глобалізації. Звичайно, ці характеристики можуть бути властиві багатьом регіональним інтеграційним об'єднанням, але О.Бей [1, с. 20], Дж.Най [5, с. 5-6], В.Л.Іноземцев [2, с. 20] визначили об'єднання – Північноамериканську зону вільної торгівлі (НАФТА), Європейський союз (ЄС) та зону Азіатсько-Тихоокеанської економічної співпраці (АТЕС), які формують світову триаду і відіграють роль центрів розвитку та протягування торгівлі, технологій та капіталів.

Значення триади в умовах розвитку полісистемної інтернаціоналізації проявляється не лише в тому, що вона концентрує найбільші потоки товарів і капіталів, створює найбільший ринок для діяльності ТНК, а й у впливі на всі інші національні економіки. Формуються економічні зв'язки з превалюванням наднаціональних інтересів, що сприяє вирівнюванню основних характеристик міжнародних ринків. Особливо це виявляється в умовах, коли регіональна економічна інтеграція набуває рис "континентальної" [8, с. 86]. Формуються умови для розвитку конкуренції між окремими регіонами і континентами. Проте сама така конкуренція стає одним із ключових факторів подальшого розвитку регіональної економічної інтеграції,

а саме переходу до міжконтинентальної інтеграції. Показовими щодо цього є переговори між США та ЄС про створення зони вільної торгівлі, можливе приєднання Чилі до НАФТА, проведення переговорів між 10 країнами про вступ в ЄС, існуючі угоди між МЕРКОСУР та НАФТА, НАФТА та КАРИКОМ, участь всіх країн НАФТА в іншому інтеграційному об'єднанні – АТЕС.

Отже, логічним наслідком розвитку інтернаціоналізації стає подальший розвиток інтеграційних процесів, який набуває рис континентальної, а з часом перетворюючись на глобальну економічну інтеграцію, утворює глобальний економічний простір, який ґрунтується на розвитку міжконтинентальної інтеграції між країнами триади.

Таким чином, ми довели, що інтернаціоналізація виступає як тенденція до глобалізації, надаючи останній нових характеристик і властивостей.

1. Бей О. Теоретичні підстави міжнародної інтеграції. – Мюнхен, 1985.
2. Іноземцев В.Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и политэкономические тенденции в современном мире. – М., 1998.
3. Интернационализация хозяйственной жизни и глобальные проблемы современности / Под ред. Г.Г.Чибрикова и др. – М., 1989.
4. Мировая экономика: Учеб. пособие для вузов / Под ред. проф. И.П.Николаевой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 2000.
5. Най Дж. Какой мировой порядок? // США: экономика, политика, идеология. – 1992, № 11. – С. 5-11.
6. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К., 2003.
7. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі / Ю.М.Пахомов, Д.Г.Лук'яненко, Б.В.Губський. – К., 1997. – С. 86.

Надійшла до редколегії 29.03.04

І.О.Нетреба, асп.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Розкрито сутність і значення інформаційних систем управління для функціонування підприємств у ринкових умовах. Розглянуто основні чинники, що впливають на процес прийняття рішення про впровадження інформаційної системи. Розроблено схему інформаційних потоків на підприємстві. Визначено якісні характеристики інформаційних систем та їх вплив на оперативність прийняття рішень управлінським апаратом підприємства.

The main point and significance of the management information systems are revealed for the enterprises' operation under marketing economy. The basic factors that have an influence on decision-making as to the implementation of the management information systems are considered. An enterprise data flow diagram is developed. The qualitative characteristics of the information systems and their influence on the relevance of the decision-making are determined.

Впровадження автоматизованих систем управління набуває неабиякого значення в нинішніх умовах діяльності підприємств. Впорядкування даних про бізнес-процеси, автоматизація документообігу значно спрощує роботу персоналу. Це один із найважливіших факторів, що впливають на оперативність прийняття рішень керівниками всіх рівнів, і, відповідно, підвищення ефективності функціонування підприємства в цілому. Великі підприємства впроваджують великі інтегровані системи: SAP R/3, BAAN, JD Edwards, середні підприємства віддають перевагу середнім інтегрованим системам: Sunsystems, Business System Integrator, FinExpert, а малі підприємства впроваджують локальні системи, такі як 1C, BEST та ін. [1, с. 16]. Актуальність даної статті полягає в тому, що підтримка нових інформаційних технологій на підприємстві потребує значних фінансових інвестицій, тому важливим питанням є визначення реального впливу інформаційних систем на ефективність діяльності підприємства й економічне обґрунтування вкладання коштів у проекти автоматизації управління.

Метою статті є визначення основних факторів, що впливають на впровадження інформаційних систем управління, розробка схеми, яка демонструє сукупність інформаційних потоків на підприємстві і роль програмного комплексу в забезпеченні необхідною інформацією всіх рівнів управління організацією, а також визначення

якісних показників ефективності використання інформаційних систем управління.

До середини 90-х років впровадження інформаційних систем управління стало основою бізнес-моделі, що в усьому світі використовувалася для підвищення ефективності виробництва. Інформаційні системи почали розглядатися як засіб для досягнення основних цілей бізнесу: збільшення обсягів виробництва, підвищення якості продукції з метою зміцнення конкурентних позицій фірми на існуючому ринку і можливість виходу на нові. На думку фахівців, ефективна діяльність підприємства можлива лише за наявності єдиної інформаційної системи, що поєднує управління персоналом, постачанням і збутом, фінансами і процесом виробництва. На сьогоднішній день кількість підприємств, що впроваджують інформаційні системи, продовжує невпинно збільшуватись. Як правило, перед інформаційними системами стоять такі завдання [2]: 1. Консолідація фінансової інформації. Інформаційна система являє собою інтегрований інструмент для ведення бухгалтерського, фінансового і управлінського обліку, узгоджуючи дані, що надходять з різних підрозділів. 2. Управління складськими запасами. 3. Налаштування оперативного планування процесів постачання, виробництва і збуту готової продукції. 4. Стандартизація виробничих процесів.

Успіх чи невдача проектів впровадження інформаційних систем значною мірою залежить від низки внут-

© І.О.Нетреба, 2005

рішних факторів. Важливу роль тут відіграє ставлення керівників підприємства до проведення цих організаційних змін. Головним завданням керівника є створення відповідного організаційного механізму та вибір раціональної стратегії впровадження; проект щодо впровадження інформаційної системи повинен розглядатися керівниками як довгострокова інвестиція. Сформулюємо основні принципи успішної реалізації проекту впровадження інформаційної системи на підприємстві:

1. Інтенсивна експлуатація системи з перших днів впровадження.
2. У процесі впровадження необхідно дотримуватися затвердженого графіка, ігноруючи можливість включення в систему нових необов'язкових можливостей, інакше реалізація проекту впровадження інформаційної системи затягнеться на невизначений

- термін.
3. Бізнес-процеси підприємства повинні бути детально описані та проаналізовані перед впровадженням, а не в процесі його виконання.
4. Впровадження необхідно виконувати помодульно і починати з тих модулів, які можуть досить швидко принести реальну віддачу підприємству.
5. Оперативне усунення збоїв і помилок роботи системи.
6. Доступність інформаційних ресурсів для всіх працівників підприємства.
7. захищеність системи від несанкціонованого доступу. При дотриманні вищевикладених принципів система сприятиме підвищенню ефективності комунікаційного процесу і забезпечуватиме встановлення прямих і зворотних зв'язків між окремими підрозділами та апаратом управління підприємства (рис.).

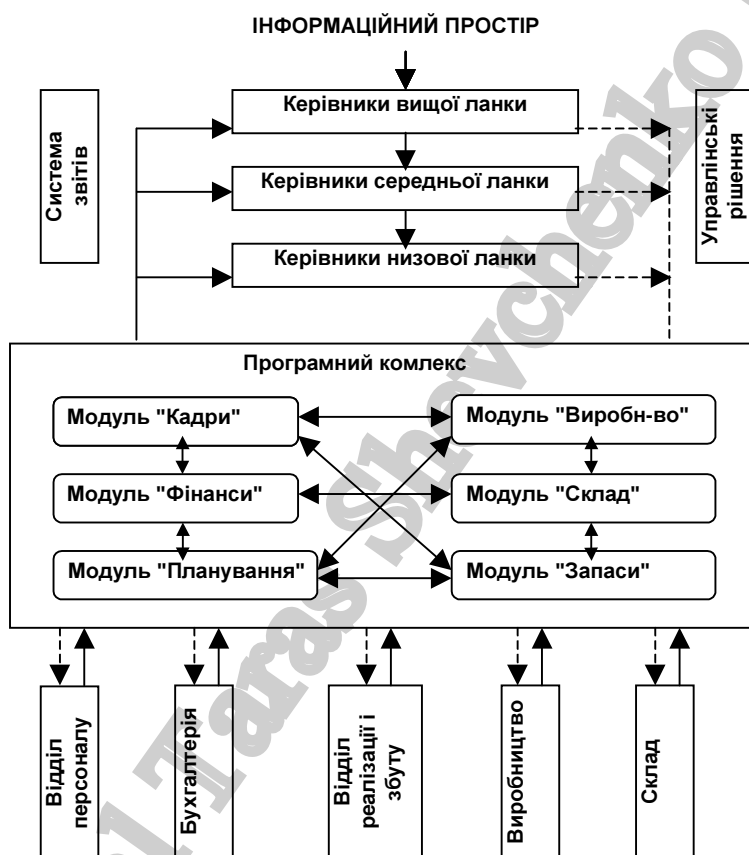

Рис. Схема інформаційних потоків на підприємстві

Як показано на рисунку, за допомогою відповідного програмного комплексу встановлюються тісні зв'язки між керованою і керуючою підсистемами, що надає можливість керівникам приймати більш обґрунтовані й оперативні рішення, а підлеглим – своєчасно їх виконувати. Слід відзначити, що підвищення економічної ефективності діяльності підприємства в результаті впровадження інформаційної системи управління може проявлятися по-різному. Як можливі фактори, що визначають сукупний ефект від автоматизації, часто розглядають наступні складові [3, с. 8]: загальна вартість володіння (total cost of ownership, TCO), що включає вартість програмного забезпечення, апаратні засоби, вартість зовнішнього обслуговування і витрати на оплату праці; термін впровадження (time to implement, TTI); повернення інвестицій (return on investment, ROI); чиста приведена вартість (net present value, NPV), включає вартість програмного забезпечення, апаратних засобів, консультаційних послуг, зарплати, витрат після впровадження і віддачу від інвестицій. Як показує досвід, після

впровадження інформаційної системи на підприємстві скорочуються складські запаси в середньому на 17 %, терміни виконання замовлень скорочуються в середньому на 7–20 %, продуктивність праці персоналу підвищується в середньому на 10 % [4]. Крім того, підприємство, незалежно від сфери діяльності, отримує низку переваг. Більша частина цих переваг не має кількісного виміру, тому їх можна вважати якісними показниками ефективності діяльності підприємства [5, с. 117]. До цих показників належать:

1. Поліпшення можливостей прогнозування і планування діяльності підприємства, що підвищує ефективність виробничого процесу в цілому.
2. Скорочення терміну виходу на ринок нових товарів і послуг за рахунок оптимізації бізнес-процесів.
3. Поліпшення якості обслуговування клієнтів і взаємин з поставальниками.
4. Скорочення кількості непотрібних операцій за рахунок зведення інформації в єдиній базі даних.
5. Стандартизація та уніфікація бізнес-процесів у всіх підрозділах підприємства.
6. Оптимізація виробничої програми підприємства.

Отже, впровадження інформаційної системи на промисловому підприємстві – досить складний процес у зв'язку з високою вартістю програмного продукту, тривалим терміном підготовки фахівців для роботи з цим програмним продуктом та інших причин. У будь-якому випадку інформаційна система управління – це засіб для підвищення якості управлінської праці, прийняття правильних стратегічних і оперативних рішень на основі автоматизованої обробки даних. Водночас автомати-

зована система управління – це не лише інструментарій для бізнесу, а й технологія його ведення.

1. Турчин С. Автоматизация управления...из "коробки" // Компьютерное обозрение. – 2001. – № 7. – С. 16-23.
2. Черненко М. Реализация управленческих концепций в средних интегрированных системах // <http://www.management.com.ua>.
3. Зырянов М. Эффективность ERP можно оценить // Computerworld. – 2002. – № 6. – С. 7-10.
4. Некрасова Е. Информационная система предприятия: эффекты или эффективность? // <http://www.cio-world.ru>.
5. Черноволентко И. Ф. Экономика информационных систем. – Донецк, 2002.

Надійшла до редколегії 30.03.04

І.О.Падалка, асп.

МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ РИНОК: ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розглянуто особливості функціонування міжнародного валютного ринку на сучасному етапі розвитку міжнародної валютно-фінансової системи та його роль у розвитку міжнародної економіки.

Specific features of the international money-market operations at the modern stage of the international financial system development and its impact on the global economy are considered.

Міжнародна валютно-фінансова система (international monetary system) – закріплена в міжнародних угодах форма організації валютно-фінансових відносин, які функціонують самостійно або обслуговують міжнародний рух товарів та факторів виробництва [1, с. 20-22]. Валютні відносини виникають на національному та міжнародному рівні. На національно-державному рівні вони формують національну валютну систему, яка включає валютні відносини країни, її інституціональні форми, що визначаються валютним і фінансовим законодавством, розгалужену сукупність інфраструктурних підрозділів, що забезпечують функціонування національної валютної системи. Таким чином, національну валютну систему формують такі головні компоненти: національна грошова (валютна) одиниця; офіційні золотовалютні резерви; паритет національної валюти та механізм формування валютного (обмінного курсу); умови конвертованості валюти; наявність чи відсутність валютних обмежень; банківські та кредитно-фінансові установи, валютні біржі; порядок здійснення зовнішньоторговельних розрахунків; система валютного регулювання та валютного контролю.

Міжнародна валютна система охоплює всю світову економіку. Її розвиток пов'язаний із формуванням світового ринку, єдиної системи світового господарства внаслідок поглиблення і диверсифікації міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації економічного життя та глобалізацією міжнародної економіки. Як зазначають у своїх дослідженнях А.С.Філіпенко та В.І.Мазуренко, головними елементами сучасної валютної системи є [2, с. 55-60]: національні резервні та колективні валютні одиниці; механізм валютних паритетів та обмінних (валютних) курсів; умови взаємної конвертованості валют; умови функціонування міжнародних валютних ринків.

Міжнародна валютна система регулюється нормами національного та міжнародного права, інструментами та положеннями, що випливають із спільно розроблених і прийнятих країнами документів та угод [3, с. 15-18].

Характер функціонування міжнародної валютно-фінансової системи та ступінь її усталеності залежить від відповідності цієї системи та відносин, які в ній склалися, реальним потребам світового господарства, розстановці сил та співвідношенню інтересів головних економічних суб'єктів міжнародної економіки. У зв'язку з цим міжнародна валютно-фінансова система повинна відповідати таким головним вимогам [5, с. 180-200]: забезпечувати міжнародний обмін, всю систему світових господарських зв'язків достатнім обсягом фінансо-

вих інструментів; мати певний запас міцності для стійкого функціонування в умовах перманентних структурних перебудов у різних складових світового господарства; бути достатньо еластичною для того, щоб гнучко пристосовуватися до динамічних змін і співвідношення внутрішніх і зовнішніх факторів функціонування міжнародних економічних відносин; забезпечувати по можливості збалансованість, гармонізацію економічних інтересів суб'єктів світових господарських зв'язків усіх структурних рівнів, починаючи від фірми (ТНК) і закінчуючи інтеграційними об'єднаннями типу ЄС.

Поглиблення міжнародного поділу праці (МПП), глобалізація світових господарських зв'язків детермінують необхідність поступової лібералізації міжнародних валютно-фінансових відносин та створення умов для взаємної уніфікації національних валютно-фінансових систем. Наслідком розвитку інформаційних технологій у фінансовій сфері є інтенсифікація міжнародних валютних трансакцій. Обсяг щоденних валютних угод збільшився з 250 млрд дол. в 1985 р. до 1,4 трлн дол. у 1999 р. (рекордний показник за останні п'ять років, в 2001 р. – 1,21 трлн дол.) [7].

Таким чином, рівень розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин, ступінь зрілості окремих її елементів і ланок вирішальною мірою впливають на всю структуру сучасних світових господарських зв'язків.

Валютні ринки – офіційні центри, де здійснюється купівля-продаж іноземних валют за національну по курсу, що склався на основі попиту та пропозиції. Міжнародний платіжний оборот, пов'язаний з оплатою грошових зобов'язань юридичних та фізичних осіб різних країн, обслуговується валютним ринком. У широкому розумінні валютний ринок – це сфера економічних відносин, які виникають при укладанні операцій купівлі-продажу іноземної валюти, а також операцій по руху капіталу іноземних інвесторів [9, с. 30-32]. На валютному ринку відбувається узгодження інтересів інвесторів, продавців і покупців валютних цінностей. Західні економісти характеризують валютний ринок з організаційно-технічного погляду як суцільну мережу сучасних засобів зв'язку, які поєднують національні та іноземні банки та брокерські фірми.

Операції з обміну валют існували з давніх часів у формі міняльної справи в стародавньому світі в середні віки. Однак валютні ринки в сучасному розумінні склалися в XIX ст. Цьому сприяли такі передумови [8, с. 30-32]: розвиток міжнародних економічних зв'язків; створення світової валютної системи, яка покладала на кра-